

Kutyaszorító

Egyre-másra szűnnek meg az üzemi könyvtárak, a szakszervezeti könyvtári hálózat összeműlőben van. Könyvtárosként fáj a szívünk a könyvekért, amelyek egy része potom pénzért kiárusítódik, más része zúzdába jut. Leginkább kollégáinkért fáj, azokért, akik évtizedeket a pályán töltöttek, s most elhelyezkedési gondokkal küszködnek. Ez a dolog egyik oldala. Más oldalról nem is olyan nagy ez a fájdalom, hisz könnyen belátható, hogy az ipari szféra átstrukturálódik, s hogy az eddig is csak papíron létező érdekvédelmi rendszer nem a könyvtáraiért, hanem a fennmaradásért küzd, s hogy az új, osztódással szaporodó szakszervezetek nem fogják át automatikusan a munkavállalók egészségét. A munkahely elsősorban a munka helye lesz, s ott, ahol a dolgozók kiküzdik a könyvtárakat, megmaradnak az intézmények.

De kellett-e nekünk egyáltalán eddig is szakszervezeti könyvtár? Félve kérdezem ezt, mert tudom, mindenkinek szíve joga vélt vagy valódi jogaiért és érdekeiért harcolni. Kivított pozícióját, rangját védeni. Ezek a könyvtárak ugyanis elsősorban szépirodalmi igényeket elégítettek ki, és a mozgalom, a mozgalmi szellem táplálta, tartotta életben őket. Mert igaz ugyan, hogy valaha a kisközösségi akarat teremtetett a munkahelyek egy részén „könyvtárat”, de ez még nem volt igazán ok arra, hogy a „gondoskodó” hatalom szakszervezeti hálózatra fűzze fel őket. Egy kissé díszként funkcionáltak, koszorúként a munkásművelődés oltárán. De sebjaj! Virultak volna akár ezer évig, kínálták volna az olvasnivalót az ajtóikat ostromló munkásoknak. De javarészt csak vegetáltak, állományuk ugyanolyan lepusztult képet mutatott – tisztelet a kivételnek –, mint a tanácsai hálózat nem egy könyvtáré. S az egy-egy, munka után itt rendezett irodalmi

előadásra beteltek többször néztek órájukra, mint az előadóra. Olvasótáboruk gyakorta kísértetiesen azonos volt a szocialista brigádok létszámával.

A mozgalomnak befellegzett, s most takarítják a romokat. És a takarításkor lapátra kerülnek a könyvtárak is. Olvasótáboruk csekély része jelentkezni fog a területi könyvtárakban, más részük sehoh. Véget ért egy illúzió. Ne féljünk hát leszámolni vele. Ennyi álkönyvtárra ugyanis sosem volt szükségünk. Sokkal fontosabbnak véljük, hogy könyvtári szempontból ne legyen ellátatlan terület. Hogy megerősödjenek a városi könyvtárak. Hogy minden településen legyen kölcsönzőhely. (Nem könyvtár!) A kulturális ellátást területi alapon kell újragondolni, s segíteni az alaptevékenység mellett az azt színesítő, kiegészítő formákat. Minden terület önmagát kell, hogy megfogalmazzá! Ez lehet egy város csupán, de akár egy volt járás, egy tájegység is. S az adott területen olyan formák és módzatok jöjjenek létre, amelyeket az ott élő közösségek, könyvtárak akarnak. Házasodjanak és váljanak el. Legyen az üzemben ellátóhelye a városi könyvtárnak, ha úgy akarják a dolgozók. Szövetkezzenek az iskolai könyvtárak az önkormányzati könyvtárakkal egy-egy feladatra. Akár csak filmek kölcsönzésére. Ha úgy akarják, könyvekére. Ha nem akarják, csinálják egyedül dolgukat. A területi elv primátusa mellett ezer variánsnak lehet létjogosultsága.

Persze ehhez az is kell, hogy a könyvtárügy alapjogszabályait újrafogalmazzák, az állam feladatait körvonalazzák, hogy tudni lehessen, mit támogat e téren állampolgári jogon. Mely tevékenységeket segít, de automatikusan nem finanszíroz. Hogy tudhassuk, mit végezhetünk pusztán vállalkozási alapon. Igaz, ez feltételül

szabja azt is, hogy a könyvtárügynek legyen valódi országos képviselete. Ne csak papíron. Esetleg olyan személy, aki képes koordinátorként működni. Töröltetni az elavult rendeleteket, újakat alkotni. Olyan, aki képes a jogszabályok közti ellentmondásokra felhívni a figyelmet, képviselni a magyarországi közgyűjteményeket. Mert úgy látjuk, valódi képvise-

letről már jó ideje nem beszélhetünk, szakmánk rangján alul artikulált a hatalomban. S ha ebbe igazán belegondolunk, még azt sem látjuk elképzelhetetlennek, hogy nem csupán a szakszervezeti könyvtárak tűnnek el a térképről, hanem az egész térképet összetéphetik kalandor kezek.

Böröndi Lajos

Egy és más a könyvekről – terjesztésről

„Örömmel értesítjük, hogy a Magyar Garancia Szövetség az Olvasótáborokért könyv-alap pályázatán 10 000 Ft értékű könyvet nyert. Az elszállításról a pályázónak kell gondoskodnia. A könyvek Hatvanban, az Ady Endre Városi Könyvtárban vehetők át május 25–27-ig és június 4–7-ig 9–16 óra között. Pontos címünk: Hatvan, Kossuth tér 4.”

Örömmel értesítettek, mi pedig örömmel mentünk. Különös tekintettel arra, hogy iskolai könyvtárunk fejlesztésére fordítható évi keretünk csupán tizezer forint. Az egyik irodalom szakos kartársam ment el gépkocsival a kiválasztandó könyvekért június 4-én. A felkínált választékból azonban nem tudott többet összeválogatni 9700 forint értékűnél. Elhozott: 20 db *Adrian Mole minden kinszenvedését*, 10 db *A nemzetközi élet krónikája 1945–85-ig*, 8 db *Meddig tart még?*-ot (novellák), 8 db *Elképesztő novellákat*, 6 db *80 tesztet*, 6 db *A himzéstől a subrikálásigot* és más hasonlókat. Amik közül választott, mindenre alkalmasak lehetnének, csak arra nem, hogy iskolai könyvtárak állományát gyarapítsák általuk, s a tanulók kölcsönzési és olvasási kedvét növeljék. Azért hozott el egy-egy műből 6–20 kötetet, hogy ha már elment, megtette az utat oda és vissza, ne térjen meg üres kézzel, a könyvek szükségből jók lesznek év végi jutalmazásra. Az ajándékozott könyvekből könyvtári állományba került művenként átlag két példány, összesen 45 kötet, 2519 forint értékben. A benzinköltség Hatvanba és vissza 1200 forint volt, plusz a napidíj. Nekünk nem érte meg, hiszen a könyvek negyedét sem vettük volna meg önszántunkból. Igaz, hogy ajándékolnak ne nézd a fogát! S rút dolog köszönet

helyett kritizálni, de felvetődik bennem a kérdés, mennyiben volt jó ez az akció az ajándékozónak? Kiürült a raktára, s a féláron is nyakán maradt helyett teljes áron leírhatta állományából? A jutalmazáson felül is megmaradottakat most én árulgathatom, hogy a befolyt összegből jó, hasznos könyvekkel gyarapíthassam iskolai könyvtárunkat.

*

Az esztelen pazarlást egynémely újítással sikerült bevezetni a könyvkiadás területén is. Magam *Karl Rothammel* Antennáskönyvének 1976-os kiadásánál tapasztaltam először, később azután számtalan más kiadványnál is, hogy a könyvek két, legfeljebb három kölcsönzés után iverikre, illetve lapjaikra hullottak szét, hiányosak lettek, törölhettem őket az állományból. A házi olvasmányokból általában 30 kötetet vásároltam, osztályonként 10, három tanulóra 1 kötetet számítva. Shakespeare: Öt dráma, a Görög drámák és a többi, örökéletűnek látszó egészváson kötésben. A silány előzékpapírral – és semmi mással! – beragasztott könyv már kétszeri kölcsönzés után kiszakadt táblájából, s miként fentebb írtam, lapokra hullott szét. Most van mintegy 150 időálló egészváson kötésem, s nincs ugyanannyi kölcsönözhető olvasmányom.

*

Ötletszerűsége, valamint átgondoltság és a szervezés teljes hiányára vall, hogy különböző szervek, intézmények akkor küldenek az iskolai könyvtáraknak ajándékképpen könyveket,